

Adresseinformasjon fylles inn ved ekspedering. Se mottakerliste nedenfor.

Vår ref:
22/00527-1

Saksbehandler:
Thov Midtsund Nordbø

Dato:
17. juni 2022

Oppsummerende brev til Oslo kommune om tiltak overfor unge lovbyggere

Barneombudet viser til møte 30. mai 2022 om tiltak for unge lovbyggere mellom Barneombudet og byrådsavdelingene for oppvekst og kunnskap og arbeid, integrering og sosiale tjenester. I dette brevet ønsker vi å oppsummere våre innspill og avslutte saken fra Barneombudets side for denne gang.

Barneombudet har over tid engasjert seg i Oslo kommunes arbeid med unge som begår kriminalitet. I 2019 etterspurte vi informasjon om kommunens arbeid overfor målgruppen. I vårt brev fra februar 2020 uttrykte vi en bekymring for Oslo kommunes tiltaksvirke overfor unge lovbyggere. Tidligere korrespondanse mellom Barneombudet og Oslo kommune ligger tilgjengelig på våre nettsider¹.

I 2021 ble det på nytt opprettet kontakt mellom Barneombudet og Oslo kommune som følge av økt medieoppmerksomhet om ungdomskriminalitet og Barneombudets arbeid med ungdomsstraff og ungdomsoppfølging. I år har det kommet oppdatert kunnskap om unge lovbyggere i Oslo og kommunens arbeid med målgruppen, blant annet gjennom flere fagrapporter og en kartlegging gjennomført av Oslo politidistrikt. Vår vurdering er at problemstillingene vi adresserte i 2020 knyttet til manglende i tiltak overfor unge lovbyggere fremdeles er gjeldende.

Kommunenes ansvar for tiltak i ungdomsstraff og ungdomsoppfølging

Barneombudet involverer seg sjelden i kommuners praksis, men Oslo er i en særstilling på dette området fordi ungdomskriminaliteten i Oslo ofte påvirker nasjonal politikk på feltet. På landsbasis er det cirka 500 ungdommer som gjennomfører ungdomsstraff eller ungdomsoppfølging. Ungdomsstraff er et alternativ til fengsel, mens ungdomsoppfølging er en mildere reaksjonsform. I 2021 hadde Oslo kommune 16,3 prosent av alle saker på landsbasis, og 33 prosent av alle saker om ungdomsstraff².

¹ Dialog mellom Barneombudet og Oslo kommune: <https://www.barneombudet.no/vart-arbeid/brev-til-myndighetene/brev-til-oslo-kommune-om-forebygging-av-barne-og-ungdomskriminalitet>

² Konfliktrådets årsrapport 2021: <https://konfliktraadet.no/wp-content/uploads/2022/03/Konfliktadets-arsrapport-2021.pdf>

Innføring av ungdomsstraff og ungdomsoppfølging i 2014 er en oppfølging av forpliktelsene om fengsel som siste utvei i barnekonvensjonen art. 37. De alternative straffereaksjonene skiller seg fra tradisjonell straff ved at lovverket forutsetter at kommunene tar et ansvar for innholdet i straffegjennomføringen. Barn som tidligere fikk straff i regi av kriminalomsorgen, skal nå få tett oppfølging med kontrollerende og støttende tiltak i sin bostedskommune. Ansvaret for å koordinere straffereaksjonene er lagt til konfliktrådet. Siden de ikke har egne tiltak utover gjenopprettende prosess (meklingsmøte) er de helt avhengig av at kommunene har tiltak som gjøres tilgjengelige for barn i ungdomsstraff eller ungdomsoppfølging. Barneombudet er bekymret for at kommunene ikke er godt nok kjent med hvilket ansvar kommunene har etter lovendringene i 2014.

Barneombudet har jevnlig dialog med politi og konfliktråd i Oslo. De gir tilbakemelding om at det i Oslo er for få tiltak knyttet til vold, sinnemestring, psykisk helse og gode alternativer til ordinær skolegang, herunder lønnet arbeid. Videre påpekes at det er stor variasjon i tjenestetilbudet mellom bydelene og at det er behov for bedre samarbeid på tvers av bydelene. Det vises blant annet til politiinspektør Rune Swahns innlegg³ i politirådet i februar 2022, der politiet fremmet et ønske om tettere samarbeid med kommunen for å få en bedre oppfølging av ungdom på dette området.

Barneombudet anbefaler at Oslo kommune i større grad etablere kontakt med politiet og konfliktrådet for å identifisere hvilke utfordringer som må løses for å sikre et bedre innhold i ungdomsstraff og ungdomsoppfølgingen.

Kommunene bør engasjerer seg i justering av lovverket for ungdomsstraff og ungdomsoppfølging

Ungdomsstraff og ungdomsoppfølging er nå evaluert og høsten 2020 ble endringer i konfliktrådsloven sendt på høring. Nordlandsforsknings følgeevaluering⁴ av ungdomsstraff og ungdomsoppfølging viser at mange unge lovbrytere får god hjelp, men at det er behov for justeringer, blant annet fordi det mangler tiltak å fylle innholdet i straffen med, og at det tar for lang tid mellom lovbrudd og oppfølgingen starter. Barneombudet mener de fremste utfordringene i dag er mangel på tverrsektorielt samarbeid og at det er stor variasjon i hvilke tiltak som er tilgjengelig avhengig av ungdommens bosted.

Etter Barneombudets syn ble ikke innføringen av ungdomsstraff og ungdomsoppfølging tilstrekkelig utredet, og kommunene ble gitt ansvar for en ny målgruppe uten at det ble tydelig adressert. For at straffereaksjonene skal fungere bedre i tiden fremover, er det helt avgjørende at departementet har en god forståelse om hva som er utfordringsbilde i kommunene i dag på dette området. Vi kan ikke se at Oslo kommune har gitt innspill til endringer i konfliktrådsloven da det var på høring. Det er uheldig, og KS har i sitt høringssvar til Justisdepartementet bemerket at

³ Referat fra politiråd februar 2022: https://www.oslo.kommune.no/getfile.php/13440325-1645515865/Tjenester%20og%20tilbud/Politikk%20og%20administrasjon/Politikk/Byr%C3%A5det/Byr%C3%A5dslederens%20kontor/Politir%C3%A5det/ref_politir%C3%A5det%20040222.pdf

⁴ Nordlandsforskning (2019), «Mellom straff og hjelp»: <https://www.nordlandsforskning.no/sites/default/files/files/NF-rapport%202-2019.pdf>

det er viktig at både de og kommunene er oppført som høringsinstanser. Dette fordi det er i kommunene det forebyggende og reparerende arbeidet skal foregå¹.

Barneombudet ønsker å understreke at det er svært viktig at kommunen gir tydelige signaler til sentrale myndigheter dersom det er identifisert utfordringer knyttet til tjenestetilbud eller organiseringen av straffereaksjonene. Endringene av konfliktrådsloven er fortsatt under arbeid i Justisdepartementet, og Barneombudet oppfordrer Oslo kommune til å etablere kontakt med Justisdepartementet slik at eventuelle praktiske og prinsipielle problemstillinger blir kommunisert til departementet.

Tiltakene som skal fylle ungdomsstraff og ungdomsoppfølging vil også kunne ha betydning for ungdommer som begår kriminalitet og som ønsker å endre livet sitt, uten at de ennå har fått en straffereaksjon.

Tilbakemelding fra ungdomsenhetene om deres samarbeid med Oslo kommune
Barneombudet har jevnlig dialog med ungdomsenhetene som en del av vårt overvåkningsarbeid. Ungdomsenhetene i Bjørgvin og Eidsvoll er fengsel tilpasset mindreårige. En relativt stor andel av barna som sitter i varetekt eller på dom i ungdomsenhetene, kommer fra Oslo. Ungdomsenhetene gir tilbakemelding om at de opplever utfordringer knyttet til samarbeidet med Oslo kommune. Utfordringene knytter seg blant annet til manglende oppfølging fra kommunens side i forbindelse med løslatelse, og at det er store variasjoner mellom bydelene.

Ungdomsenhetene ser et behov for at Oslo kommune har en koordinerende instans for å sikre forsvarlig oppfølging av unge innsatte, både før under og etter oppholdet i kriminalomsorgen. Barneombudet oppfordrer Oslo kommune til å ta kontakt med Kriminalomsorgsdirektoratet/ungdomsenhetene for å undersøke hvordan dette arbeidet best kan organiseres fremover.

Forebyggende arbeid i Oslo kommune

Barneombudet gjennomførte i 2019/2020 et prosjekt der vi hadde innsyn i en rekke straffesaker hvor mindreårige hadde vært fengslet. Gutter i stor-Oslo utgjorde en stor andel av disse sakene. Det er ikke tilfeldig hvem som begår kriminalitet. Barna hadde en vanskelig bakgrunn, og at mange har vært i kontakt med hjelpeapparatet i mange år, uten at det synes å ha hjulpet. De er ofte utsatt for vold i familien, faller tidlig ut av skole, mangler dagtilbud og har i liten grad blitt utredet med tanke på utfordringer knyttet til helse, rus og ferdigheter til å mestre skole- og arbeidsliv.

Det har nå tilkommet oppdatert kunnskap om barne- og ungdomskriminaliteten i Oslo. SaLTo-rapporten⁵ gir økt kunnskap om kjennetegn ved barna som begår gjentatt eller alvorlig kriminalitet. Korus-rapporten⁶ evaluerer tiltak som er testet ut i syv bydeler med utfordringer knyttet til ungdomskriminalitet.

⁵ SaLTo-rapport (2022): <https://www.oslo.kommune.no/getfile.php/13441225-1646224863/Tjenester%20og%20tilbud/Politikk%20og%20administrasjon/Prosjekter/Salto%20-%20sammen%20lager%20vi%20et%20trygt%20Oslo/Risiko%20og%20livssammenheng%20for%20unge%20kriminelle%20i%20Oslo.pdf>

⁶ Korus-rapport (2022): <https://www.oslo.kommune.no/getfile.php/13441222-1646224859/Tjenester%20og%20tilbud/Politikk%20og%20administrasjon/Prosjekter/Salto%20-%20sammen%20lager%20vi%20et%20trygt%20Oslo/Risiko%20og%20livssammenheng%20for%20unge%20kriminelle%20i%20Oslo.pdf>

Barneombudet er opptatt av at det ikke blir en opphopning av kunnskap som ikke munner ut i tiltak som virker, og like viktig: som varer. Vi ser at det er behov for stabilitet og kontinuitet i det kriminalitetsforebyggende arbeidet og at tiltak ikke forsvinner med prosjektmidler, eller må vike for andre lovpålagte oppgaver. Dette er sammenfallende med hva Korus (2022:62) konkluderer med i sin følgeevaluering av Oslo kommunes arbeid med ungdom som begår gjentatt kriminalitet:

«For å gjennomføre gode oppfølgingstiltak må investeringene ligge i blant annet langsiktigheten og kontinuiteten. Prosjektbasert finansiering er en barriere i videreføring av tiltak, da tiltakene er helt avhengige av tilskuddsmidler for i det hele tatt å komme i gang – i noen tilfeller også for å videreføres. For å sikre en god overgang til videre drift må tiltakene blant annet kjempe politiske kamper for å bli prioritert i det kommunale budsjettet.»

Begge byrådene formidlet i møtet 30. mai 2022 at kommunen allerede har fått på plass flere tiltak som vil styrke kommunens arbeid med unge lovbrøyttere i tiden fremover. Det ble blant annet vist til at det er utarbeidet «Oslo-standarder» for det rusforebyggende arbeidet og en veileder for informasjonsdeling som er utviklet for å bedre samarbeid mellom tjenester. Videre ble mentorordningen presentert som et vellykket pilotprosjekt som nå rulles ut som et varig, byomfattende tiltak. Barne- og familieetaten i Oslo har etablert egne barnevernsinstitusjoner og det er opprettet et ambulant team som skal styrke tilbudet til de aller mest sårbare barna.

Det er bra at det etableres byomfattende tiltak og tjenester som sikrer et mer likeverdig tilbud og at barnas rettigheter bedre ivaretas. Etter vår vurdering løser likevel ikke dette alene de utfordringene vi har skissert med mangler på tiltak (voldsproblematikk, skadelig seksuell atferd, individuelt tilpassede dagtilbud, psykisk helsehjelp), som kan settes inn i ungdomsstraff- og ungdomsoppfølgingssaker.

Vi håper våre innspill kan bidra til å løse noen av de utfordringene vi ser knyttet til tiltak og tilbud til unge lovbrøyttere før, under og etter straffegjennomføring.

Med vennlig hilsen

Inga Bejer Engh
barneombud

Thov Midtsund Nordbø
Seniorrådgiver

Brevet er godkjent elektronisk og har derfor ingen signatur.

[%20sammen%20lager%20vi%20et%20trygt%20Oslo/Evalueringsrapport%20N%C3%A5r%20folk%20viser%20at%20de%20bryr%20seg%20-%20du%20v%C3%A5kner%20opp.pdf](#)

Mottakerliste

Oslo kommune - byrådsavdeling for oppvekst og kunnskap (OVK), Sunniva Holmås Eidsvoll

Oslo kommune - byråd for arbeid, integrering og sosiale tjenester, Rina Mariann Hansen

Torggata 2-4,
0181 Oslo

Postboks 8889 Youngstorget,
0028 Oslo